

Riigikontrolli kontrolliaruanne

Euroopa Kalandusfondi vesiviljelustoetuste mõju

Tulemusauditi osakond

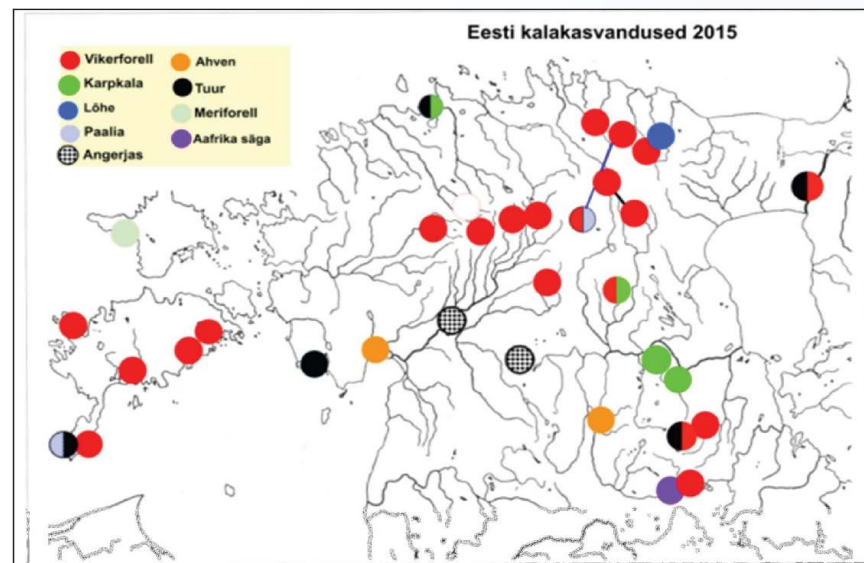
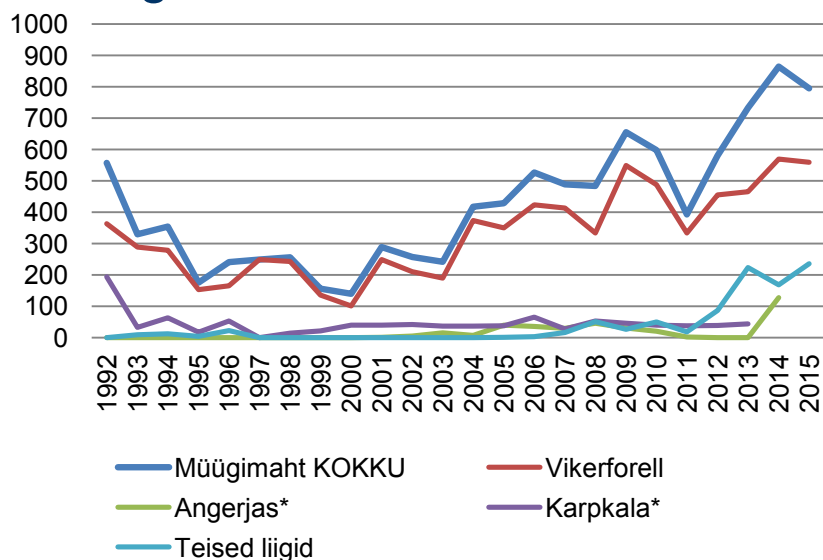
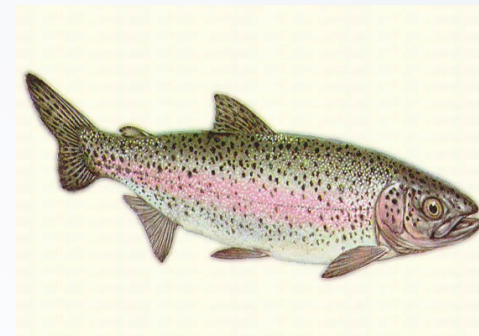
Tarmo Olgo, Viire Viss, Matis Mägi, Maidu Lääne

Riigikogu riigieelarve kontrolli komisjon

13. juuni 2016

Eesti vesiviljelus

- Vesiviljelustoodang: 2015. a 795 t
- 50 suuremat kala- ja vähikasvatajat
- Vesiviljelustoodangu siseturumahuks on hinnatud (2020. a 6500 t)
- 2004–2015 perioodil on vesiviljelusele jagatud investeeringutoetusi ligikaudu 11 mln eurot + 5 mln riigi garanteeritud laenuna

Põhijäreldus

Kas Euroopa kalandusfondi (EKF) 2007–2013 vesiviljelustoetused on täitnud oma eesmärgi suurendada vesiviljelustoodangu mahtu keskkonda kahjustamata?

Riigikontrolli hinnangul pole Euroopa Kalandusfondi rahastamisperioodi 2007–2013 toetused aidanud olulisel määral saavutada eesmärki suurendada vesiviljelustoodangut.

Vaatamata tootmisvõimsuste kasvule on vesiviljelustoodang väike ning omamaine toodang ei jõua tarbijani.

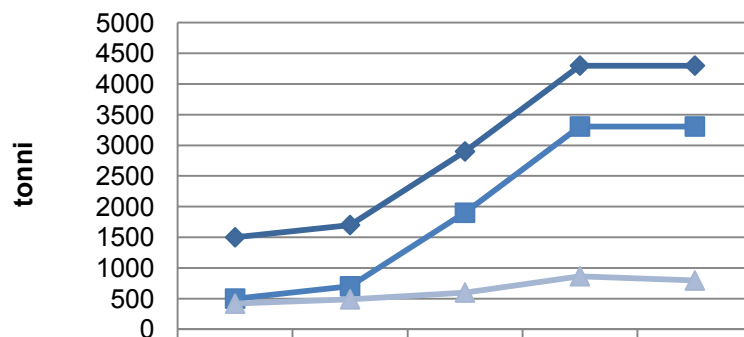
Olulisemad järeldused (1)

- Vesiviljelustoodangu maht ja eksport on väike võrreldes tootmisvõimsustega**

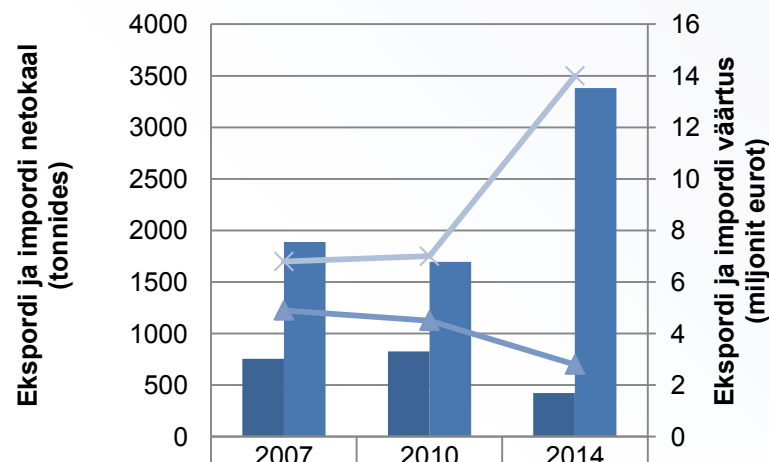
Kasvandused ei tööta veel täisvõimsusel ning suur on ka kalade kadu

Tootmisvõimsused on 5 x suuremad kui toodang

Vesiviljelustooteid eksporditi 2014. a 425 t ja imporditi 3 380 t*

	2004	2007	2010	2014	2015
tootmisvõimsused kokku	1500	1700	2900	4300	4300
toetustega rajatud tootmisvõimsused	500	700	1900	3307	3307
vesiviljelustoodangu müük	418	488	599	865	795

	2007	2010	2014
eksport (netokaal, t)	756	827	425
import (netokaal, t)	1889	1696	3380
eksport (mln €)	4,9	4,5	2,8
import (mln €)	6,8	7	14

* Kohalik toodang + sisseostetud vesiviljelustoodangu väärimine ja edasimüük

Olulisemad järeldused (2)

- **Kolmandik positiivse rahastamisotsuse saanud vesiviljelusprojektidest jäi ellu viimata**

21 projekti 64-st katkestati (rahaliselt moodustas see ligi poole vesiviljeluse investeeringuteks mõeldud toetusest)

Olulisemad katkestamise põhjused: omafinantseeringu puudumine, puudused investeeringumeetme määruses, kogemuste ja teadmiste puudumine, veterinaarteenuse puudumine

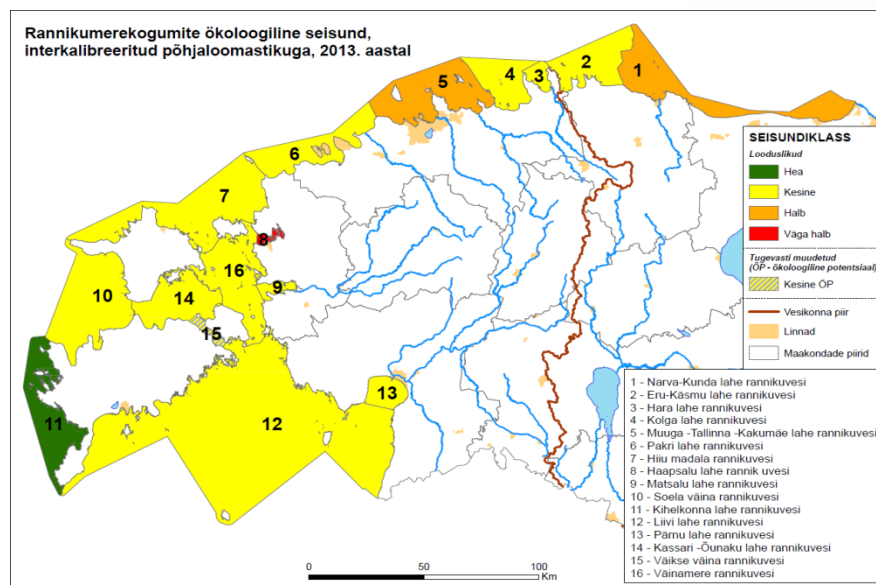
5 miljonit eurot suunati Maaelu Edendamise Sihtasutusse (MES) ning väljastati laenuna

Olulisemad järeldused (3)

- Soodustatud on vee korduva kasutusega tehnoloogiate kasutuselevõttu

Kulukas, kuid võimaldab õigel kasutamisel keskkonnamoormust kontrollida ja piirata

Keskkonnamoormust (toitaineid) ei tohi lisada veekogumitesse, mille seisund ei ole hea – see seab piirangud vesiviljeluse arendamisele

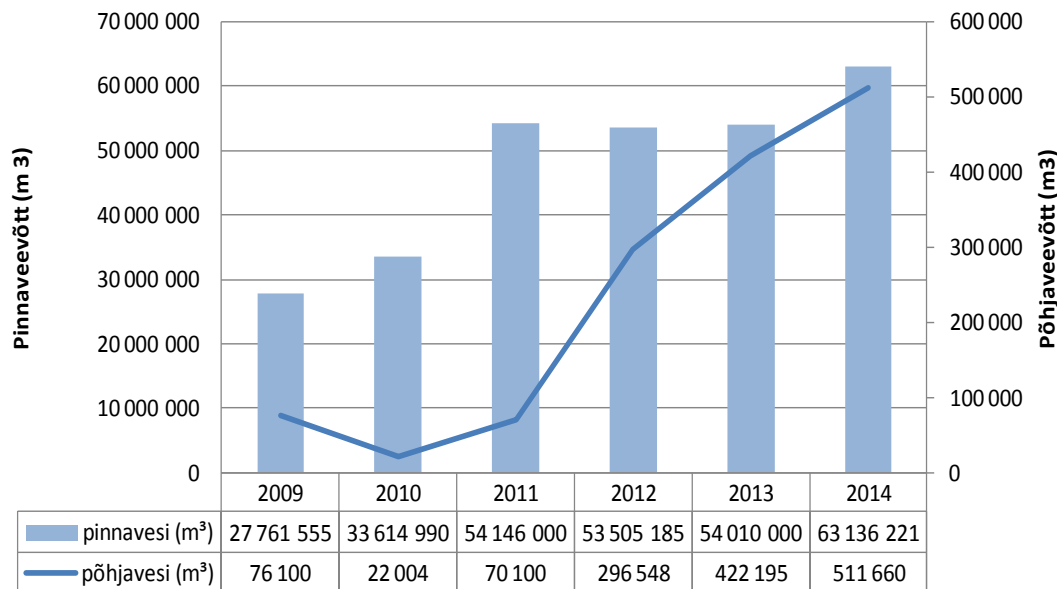
Olulisemad järeldused (4)

- Keskkonnatasude süsteem ei ole kalakasvanduste suhtes hästi rakendunud ega suuna neid keskkonnamoormust vähendama**

Vesiviljelejad on vabastatud ressursitasu (veevõtu) maksimisest

2014. aastal deklareerisid kalakasvatused saastetasu kokku 6527 eurot

Kalakasvanduste saastekoormuse arvestuses on puudujäägid. Seetõttu võib nende tegelik saaste olla deklareeritust suurem ning alahinnatud nende keskkonnamõju

Olulisemad järeldused (5)

- **Pole selge, kas ja kuidas perioodiks 2014–2020 vesiviljeluse strateegias ja tegevuskavas sõnastatud arengueesmärgid ellu viiakse.**

Koostatud on mitmeid strateegilisi arengudokumente

EMKF 2014–2020 perioodil on vesiviljelusel eraldatud 17,9 mln eurot

Eesmärgid 2020:

- Saavutada 50% turuosa Eesti vesiviljelustoodete siseturul (2020 hinnanguline turu maht 6500 t)
- Saavutada eksportkäive üle 5 miljoni euro

Kuidas soovitakse arendada nt merevesiviljelust, mahe-vesiviljelust, kasutada ära koduturu eeliseid, saavutada tootmismahud?

Olulisemad soovitused maaeluministrile

- analüüsida, miks osa toetuste abil rajatud kasvandusi toodangut ei anna
- seada rakenduskavas vesiviljelusele sisulise arenguga seotud eesmärgid (nt toodangu maht aastas; siduda toodangu väärtus tarbijahinnaindeksiga)
- parimate investeeringuprojektide väljaselgitamiseks näha kvalifitseerimis- ja hindamiskriteeriumites täpsemalt ette erialaekspertide ülesanded ja nendelt saadud hinnangutega arvestamine
- Suunata vesiviljelejaid taotlema rohkem konkurentsivõimet tugevdavaid toetusi (nt ühistuline tegevus)
- täpsustada EMKF 2014–2020 Eesti rakenduskavas, kuidas soovitakse arendada uusi suundi ning seada nende suundade edukuse iseloomustamiseks täiendavad mõjunäitajad

Olulisemad soovitused keskkonnaministrile

- analüüsida vesiviljelusettevõtete veeressursi kasutamise mõju keskkonnale, ressursitasu erandi kaotamise ning pikemas perspektiivis võimaliku tasumäära seadmise mõju ettevõtetele ning otsustada, kas vesiviljelusettevõtted peaksid maksma veeressursi kasutamise tasu
- töötada välja vesiviljelusettevõtete saastekoormuse tõhusaks piiramiseks eraldiseisev regulatsioon, mis arvestaks kasvanduste tootmisspetsiifikaga ning ka ettevõtete konkurentsitingimustega

Tänan

